

Da Enron kom til Sør-Afrika

Det var ingen tilfeldighet at jeg befant meg i Cape Town. Litt mer tilfeldig var det at jeg en dag plutselig befant meg på skolebenken på byens navngjetne universitet, eller rettere sagt på Business School (BI), som lå under universitetet - og som forøvrig hadde tilhold i et tidligere fengsel.

Det gamle fengslet var blitt restaurert og ombygd, slik at det utgjorde både et utmerket hotell og det moderne BI. Felles hadde studenter og hotellgjester derfor en enkel, men lys og trivelig spisesal med utsikt over havneområdet.

Ved frokosten en morgen ble jeg sittende sammen med en kvinne i 30-årene. Det viste seg at hun var deltaker på et seminar om kraftdistribusjon som universitetet arrangerte for nøkkelpersonale med ansvar for elektrisitetsforsyningen i landene i Sør-Afrika. Denne morgenen skulle en amerikansk gjesteforeleser med bakgrunn i Enron ha en dobbelttime om hva som skjedde da energisystemet i California brøt sammen.

For en journalist lød dette som å bli budt på dessert allerede til frokost. Ideen slo ned i meg øyeblikkelig, så spørsmålet til min bordfelle var om hun trodde det ville være mulig for en utenforstående å delta på forelesningen.

- Spør foreleseren, varsvaret.

Saken ble følgelig forelagt en vennlig og åpenbart velopplagt amerikaner i 40-årene som en halv times tid seinere inntok podiet i aulaen, beredt til å gå løs på en av de større skandaler som har rammet imperiet på andre siden av Atlanteren.

Det viste seg at han selv hadde vært en aktiv deltaker i eventyret, slik han skildret det. Han hadde stått med begge benene plantet midt oppe i det som skjedde og eide en fullstendig og detaljert oversikt over utviklingen fram til sammenbruddet, hvordan Enron kom inn for å ordne opp, for å modernisere og strømlinje organisasjonen og systemene. Med illustrasjoner, statistikk og kurver, forklarte og beskrev han tenkningen bak, teknologien, intensjonene fra begynnelse til slutt, oppbygningen og omformingene av nettverket, de nye og gamle deltakerne, prosessene - energistrømmen og pengestrømmene fram og tilbake mellom aktørene. Og hva som hadde ført til at noen aktører hadde økt sine inntekter med 1000 prosent, mens andre gikk i null.

Her ble intet skjult eller holdt tilbake. Tilsynelatende.

Det var komplisert, sinnrikt, overveldende. Alt ble behandlet med en likeså beundringsverdig som lidenskapsløs objektivitet. Intet kunne gi antydning om at dette dreide seg om en gigantisk skandale,

Ens undring vedble, fordi seminaret var lagt opp for å gi de afrikanske deltakerne innsikt i og kunnskap om sin egen viktige funksjon. Hva var hensikten med forelesningen? Var det å introdusere det suksessfulle ved amerikanske privatisering? Hadde modellen i California relevans for Afrika? Det gåtefulle spørsmål var hvordan erfaringer, gode eller dårlige, fra USAs mest høyteknologiske stat, kunne gi praktisk anvendbare impulser til afrikanske land med med en spredt befolkning, mangel på infrastruktur og oftest fattig tilgang på ressurser og teknologi.

Budskapet syntes å være: Det ideelle målet i afrikanske land må være å utvikle et system som så beundringsverdig ble oppbygd i California! That's good business!

Han var imøtekommenheten selv da jeg ved slutten av seansen spurte om det var adgang for en helt utenforstående med en liten kommentar til forelesningen.

Jeg forklarte at jeg kom fra Norge, et land på størrelse nesten som England, med en vanskelig topografi, oppstykket og overskåret av fjell og fjorder, tusenvis av øyer, store klimatiske svingninger og bare vel 4 millioner innbyggere spredt over hele territoriet.

All slags infrastruktur, veier, jernbane, måtte planlegges og bygges med tanke på telehiv og rasfare. Telefon- og kraftlinjer måtte strekkes over fjell, over fjorder, broer måtte bygges til små øysamfunn i nord, sør og vest.

Jeg tillot meg å si at i mange år hadde nordmennene vært enige om at den eneste måten å få utført dette på var å la det offentlige stå for utbyggingen. Vår historiske erfaring var at en utvikling i mange enkeltilfeller ellers knapt ville ha latt seg gjennomføre, dersom man ønsket godene fordelt. Jeg avsluttet med å spørre hva hans reaksjon var overfor et slikt resonnement hvor staten og ikke private, var aktøren..

Han ble stående taus en stund og se ut i været. Så kom det overraskende svaret: "I agree with you!"